

Гобова Є. В.

ORCID: 0000-0002-1245-2229

кандидат філологічних наук,

молодший науковий співробітник відділу

Азіатсько-Тихоокеанського регіону

Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

НАЦІОНАЛІЗМ ЯК НАРІЖНИЙ КАМІНЬ КИТАЙСЬКОЇ КАМПАНІЇ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ІДЕОЛОГІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУСПІЛЬНИЙ ВПЛИВ

Ключові слова: кампанія патріотичного виховання, КНР, націоналізм, Комуністична партія Китаю.

Патріотичне виховання в Китаї є свідченням переплетення ідеології, освіти та конструювання національної ідентичності в соціально-політичному ландшафті країни. Центральне місце в цьому наративі посідає Комуністична партія Китаю (КПК), чия роль у створенні та продовженні кампанії патріотичного виховання була ключовою з середини ХХ століття.

Після приходу до влади в 1949 році КПК визнала важливість формування єдиної національної ідентичності для консолідації свого правління і зміцнення структури новоствореної Китайської Народної Республіки. У перші роки партія зосереджувалася на прищепленні революційного запалу та лояльності до держави через освіту, що заклало основу для того, що згодом перетворилося на патріотичне виховання. Пропагуючи наратив історичної боротьби проти імперіалізму, партія прагнула прищепити населенню почуття національної гордості та лояльність.

У міру того як Китай переживав різні соціально-політичні епохи, підхід КПК до патріотичного виховання змінювався. За часів Мао Цзедуну акцент робився на революційному запалі та класовій боротьбі, а такі кампанії, як Культурна революція, глибоко вкоренили ідеологічну відповідність в освітні програми та суспільні норми.

Після Мао, особливо під час реформ Ден Сяопіна, патріотичне виховання набуло більш прагматичного характеру. Наголошуючи на патріотизмі, фокус розширився, включивши в себе економічний розвиток і модернізацію як найважливіші елементи національної гордості. Цей період ознаменувався переходом до більш нюансованого наративу,

спрямованого на зміцнення почуття національної єдності та міжнародної конкурентоспроможності.

Однак протести на площі Тяньаньмень у 1989 році стали поворотним моментом. КПК, відчуваючи загрозу своїй легітимності, активізувала зусилля з посилення патріотичного виховання як засобу зміцнення своєї влади. Націоналістичне виховання розглядалося як буфер проти західних ідеологій, що кидали виклик владі партії.

Протягом усього цього перехідного періоду КПК зберігала жорсткий контроль над наративом патріотизму, який викладається в школах, університетах і через різні медіаканали. Партійні директиви, що містять історичні наративи та ідеологічні імперативи, диктують зміст і поширення матеріалів патріотичного виховання, забезпечуючи відповідність цілям партії та увічнюючи її авторитет.

Націоналізм посідає центральне місце в китайській кампанії патріотичного виховання, слугуючи потужним інструментом формування колективної ідентичності, зміцнення єдності та посилення наративу національного відродження.

Початок кампанії патріотичного виховання в Китаї пов'язаний з визнанням КПК імперативом культивування єдиної національної ідентичності після її приходу до влади в 1949 році. Ранні ітерації були зосереджені на прищепленні революційного запалу, наголошуючи на наративі історичної боротьби проти імперіалізму та згуртуванні підтримки порядку денного партії. З часом цей наратив еволюціонував, адаптуючись до різних соціально-політичних епох і змін у керівництві.

Після приходу Сі Цзіньпіна до влади націоналізм переживає помітне відродження в рамках патріотичного виховання. Ідеї “китайської мрії”, “піднесення Китаю”, висунуті Сі Цзіньпіном, містять у собі прагнення до національної величі та відродження, а патріотизм розглядається як нерозривно пов'язаний із прогресом країни та її глобальним позиціонуванням. Патріотичні освітні матеріали та навчальні програми були оновлені в такий спосіб, щоб підкреслити історичні досягнення, територіальну цілісність і культурну вищість Китаю, що відповідає баченню КПК про впевнену, напористу й об'єднану націю.

В освітній сфері націоналістичні наративи включаються в підручники та навчальні матеріали для шкільних та позакласних заходів. Крім того, засоби масової інформації відіграють вирішальну роль у поширенні та посиленні націоналістичних настроїв, посилюючи наратив про піднесення Китаю і його законне місце на світовій арені.

На міжнародному рівні включення націоналізму в патріотичне виховання вплинуло на дипломатичну позицію Китаю, сприяючи більш наполегливій позиції в питаннях суверенітету, територіальних суперечок і глобального впливу. Згуртувавши підтримку серед населення, ця

напористість також призвела до геополітичної напруженості, викликаючи занепокоєння сусідніх країн і світових держав.

Однак зближення націоналізму і патріотичного виховання викликало внутрішні дебати і критику. Деякі голоси в Китаї застерігають від потенційної небезпеки гіпернаціоналізму, покликаючись на його наслідки для розпалювання ксенофобії, придушення інакомислення та перешкодження тонкому розумінню складних історичних і міжнародних питань.

Отже, націоналізм став основним елементом китайської кампанії з патріотичного виховання, він тісно вплетений у суспільну тканину країни та її міжнародні зобов'язання. Його вплив охоплює освіту, дипломатію та суспільну згуртованість, відображаючи як стратегічне використання КПК ідеології, так і складну динаміку національної ідентичності в сучасному Китаї.

Література:

1. Liu C., Ma X. Popular threats and nationalistic propaganda: Political logic of China's patriotic campaign // *Security Studies*. 2018. 27(4). P. 633–664.

2. Wang Z. National humiliation, history education, and the politics of historical memory: Patriotic education campaign in China // *International Studies Quarterly*. 2008. 52(4). P. 783–806.

3. Zhao S. A state-led nationalism: The patriotic education campaign in post-Tiananmen China // *Communist and post-communist studies*. 1998. Vol. 31(3). P. 287–302.

4. 高婷婷. 五四精神融入大学生思想政治教育的路径研究. *品位·经典*. 2023年. 第06期. 第37–39页。